

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

**Bibliotheca Smithiana, Seu Catalogus Librorum D. Josephi
Smithii Angli Per Cognomina Authorum Dispositus**

Pasquali, Giovanni Battista

Venetiis, 1755

Origenes Contra Celsum.

urn:nbn:de:gbv:45:1-844

ORIGENES CONTRA CELSUM.

Romæ per Georgium Herolt de Bambergâ MCCCCLXXXI

Theodorus [1] *Gazinus Constantinopolita* *Christoforo* [2] *Persona*
S. P. D.

CUM diebus hisce superioribus animo, ut soleo saepe, latinos viros ver-
sarem, qui græce scire aliquid videntur, & græcos insuper auctores
qui in latinum verti non mediocri cum laude possent, ipse imprimis ob-
latus es, quem unum novi ab ineunte adolescentia sic græcas litteras imbi-
bisse, & quod plurimum iuvit, in græcia ipsa & græcis ex præceptoribus,
ut nisi te civem romanum scirem, & propinquos tuos primarios urbis vi-
ros fat nossem, dicturus facile sim ex græcia te oriundum; nam & ipsa
tua græca pronuntiatio græcum te præfert. Quorsum hæc? vidi Chrysostomi
sermone non paucos, quos e Græcis latinos fecisti, & Livanii meletas
nonnullas, veluti majoribus rebus futura præludia. Vidi paulo post apud
te Athanasium tuum, cujus traductio ita me oblectavit, ut in spem bo-
nam ex eo tempore venerim posse te & Origenem adversus Celsum tradu-
cere. Quem librum, quia elegantissimus est & in fidei Christianæ defensionem
conscriptus, Nicolaus Pontifex, etsi de se erat novorum operum &
græcorum præcipue cupientissimus, meo hortatu Constantinopolim misit
qui ad te coemptum deferret, delatumque mox mihi ostendit, dixitque
velle se ei quidvis præmii polliceri qui latinum hunc faceret. Et sane ipse
id opus aggressus essem ac lubens nisi me tunc alia gravis traductio præ-
occupasset. Restat igitur adhuc liber iste in pontificis bibliotheca intactus,
& ut arbitror tibi servatus, ut ea cum dignitate, quam græce sonat, vel
saltem proxima, latinum facias; & spero fore pro tua utriusque linguæ
singulari peritia, ut non minus laudis in hoc convertendo promeraris,
quam auctor ipse in edendo promeritus sit. At dices non esse illa nunc
exposita præmia, quæ Nicolaum Pontificem narras proposuisse, nec tales
nunc principes, qui ejus vestigia confectentur. Cur ergo tantum laboris in-
sumam? nec ipse quidem inficias eo; quid ni? qui experientia doctus id
ausim confirmare, nec principes tales nunc esse quales antea extitere,
nec

[1] *Theodorus Gazinus*, seu mavis *Gaza* Byzantinus, vel ut aliis placet Thessalonicensis, qui Turcica rabie patriis sedibus eiectus, Romæ diu docuit, floruitque, & gloriam sibi mercatus est plurimam. *Summum philosophum gravissimumque scribendi Magistrum* Gazam appellat *Cortepus* de Hom. Doct. p. 41.

[2] *Christophorus Persona*, male a nonnullis *Persona* vocitatus, Prior Monasterii Sanctæ Baldinæ *Monachorum* vulgo *Gulielmitarum*, e patritia gente Romæ nascitur ann. 1416. ibidemque, inguinario grassante morbo, moritur ann. 1486. Eius cenotaphium a Cl. V. *Ap. Zeno* primum, expunctis erroribus quibus antea *Pocianus*, & *Gianius* conspurcaverant, in Voss. Differt. editum, sic habet "Christophorus Persona ædis divæ Baldinæ ac Bibliothecæ Pontificis præses & puritatis te vitæ & morum modestia insignis, qui Chry-

stostomi, Livanii, Athanasii, Origenisque complura volumina, & Procopii de bello Gothorum in latinum vertit, Agathique accessio- nem. hic situs est ætatis annorum LXX. mens. . . . . Obiit anno MCCCCLXXXVI. Vide laud. *Zenon* l. c. T. II. p. 138. & seqq. ubi de celeberrimo doctissimoque viro quæcumque adnotari poterant ita, *Iusto Fontanino* adjuvante concessit omnia ut quod addas vel demas super sit nihil. Ceterum Origenianæ hujus versionis titulum male exscripserunt *Dupinius*, *Balius*, & *Simonius*, quæis addas velim & *Maisaire* perperam oscitando adnotantem in nota chronica hujus editionis obmississe Typothetam *contenaria* & pro *millesimo quadringentesimo*, reposuisse dumtaxat *millesimo*; quod apprime falsum ἐστὶν ἄρα δόξαι.

nec ea laborum virtutumque præmia. Sed quis adeo fuerit sine illiberalis, five ingratiſſimus Princeps, qui ubi librum hunc illi traductum dono detuleris, non te muneribus principe dignis & magnis honoribus proſequatur? Aggredere ergo id opus, & pro ejus ut dignitate abſolvas continenter incumbe. Age romanum virum, & animo ingenti difficultates omnes pervade. Eſt quidem hoc, fateor, interpretatu difficile, ſed eo plus laudis conſequeris, quo rem non facilem aggreſſus videre. Vale.

Joanni Mocenico illuſtriſſimo Venetorum Principi, univerſoque Senatui inclyto, conſultiſſimoque Chriſtophorus Perſona Romanus.

ET ſi plerique omnes præclara facinora aggredi idcirco videmur, ut opes, honorem, gloriam more humani ingenii conſequamur, ipſe tamen conſultius longe facere duxerim, qui ſuis in omnibus tam privatis quam publicis actionibus ita ſe geſſerint, ut Deum imprimis promoveant, & veram ejus ſic tueantur religionem, ut ſi vel vitæ cum morte ſit his commutanda, intrepide ferant. Quod ſane majores noſtros, hoc eſt qui nobis miræ virtutis ſpecimen reliquere, & ad ſectandam virtutem documento ſuere, factiſſe fat conſtat. Siquidem bonis fortunæ contemptis, & cæteris rebus poſthabitis, ſine quibus conſtare vitam nil poſſe mortales putant per arma, per ignes, per omnes denique cruciatus & mortes intrepidi pervafere, ut chriſtianam profeſſionem ſervarent. Quo factum eſt ut vel tyrannorum ſevitiam patiendò pervicerint. Fuere item & qui ut integerrime vivendò ita & ſcriptitando quæ ſui temporis eſſent hominibus & poſteris profutura, de noſtra & chriſtiana hac fide ſint optime meriti. Quos inter Origenes hic fuit, qui ubi exploratum haberet, Celfum philoſophum & gentilem Chriſto impudenter obſtrepere, & hujus cultum ſcriptis acerrime inſectari, commotus animo, uti par erat, & rei indignitate accenſus, obſtrepentis ſic dicta refellit, ut plane oſtendat nullius eſſe momenti quæ ille deblatterat. Et ſane nil deſunt hoc tempore veritatis inſenſiſſimi hoſtes, qui non ſolum hanc verbis ſed factis impugnent. Quocirca perquam maxime vellem, ut quemadmodum fidem ſuis hic tutatus eſt ſcriptis, ita & veri Dei cultores armis adverſus impios decertarent, qui Chriſtianorum negligentia orientis jam maximam partem, occidentis non parvam ſuæ fecerint ditionis, & ab exiguis quibusdam initiis vel prope nullis, ad id ætatis tam brevi eo magnitudinis creverint, ut cæteras nationes in immenſum propagatis jam imperii finibus facile aſpernentur. Nam ſi iſtorum recensere primordia velim, crediderim equidem Turcorum hanc gentem ex Athamania originem ducere, quæ regio Theſſaliæ proxima, nec ſatis ampla, bello Macedonico Animandrum habuit regem populo Romano amicum. Cur autem ex Athamanibus Turci ſint poſtea dicti, haud quaquam in magno poſuerim noſſe. Hi itaque eo nunc audaciæ proceſſerunt, ut Hydruntem Italiæ in Apulo agro captum direptumque vi teneant, miſeris civibus partim crudeliſſime trucidatis, partim in Epyrum in ſervitutem tranſvectis: quis iſta deplorare ſat queat? barbaros homines qui feritate immanes belluas ſuperent, ob Italorum ſive deſidiam dixeris, ſive diſſenſiones & bella in Italiam tranſmiſiſſe. Non ergo par fuerit exteris nationibus tantum ut otii detur, ut noſtris hiſce in locis tam libere inſueſcant. Memoria proditum eſt Gallos olim cum mul-
titu-

itudine abundarent, in Italiam primum tunc descendisse, ut novas sibi
 quaererent sedes, ita ut sive ejectis, sive interfectis habitatoribus ipsi urbes
 incolerent. Ea fama rei tam bene gestae ad suos perlata alios item atque
 alios tam frequenter excivit, ut depulsis Insubris, Umbris Etruscisque
 superatis, istorum occupaverint locos. Suscipite itaque rempublicam Chri-
 stianam tutandam, ut ante haec saepe fecistis, & cum christianis principi-
 bus aliis periclitanti jam opem ferre; nam pro communi libertate vos ita
 decertaturos existimaverim, ut in navanda tanti momenti opera nulli sitis
 inferiores futuri: quandoquidem vobis & suppetunt vires, & respublica
 sit tam optime constituta, ut, aliorum sit id pace dictum, similem esse in
 terris nusquam norim; nimirum quoad per annos jam octingentos uti ac-
 cepti, vel eo amplius, pro ejus mira concordia, qua vel parvae res cre-
 scent, continenti & integra fruitur libertate. Accedit etiam quod sena-
 torius vester iste & amplissimus ordo ex regibus videatur constare; quod
 olim Romanis eloquentes quidam & summi viri maximam in laudem con-
 tulerunt. Fuere, fator, vestris civibus magna ingenia, & ad rem omnem
 accomodata, atque adeo quibusvis artibus bonis imbuta, ita ut domi fo-
 risque clari sint habitus: nam Leonardi Iustiniani, ut recentiora nunc repe-
 tam, quae vis animi fuerit, quod acumen ingenii, quanta doctrina, nemi-
 nem latet. Nec secus & Franciscus Barbarus graece item latineque peritissi-
 mus, quam multis praestiterit, quis ignorat? Cujus vestigia hac nostra
 aetate Hermolaus Barbarus, ex filio Zacharia circumspicissimum vestro nunc
 ad Pontificem Oratore & Equite nobilissimo nepos, vir sane doctissimus
 eloquentissimusque enixe sectatur. Nec desunt vobis vel hac tempestate &
 alii multi, ut litteratissimi, ita & longa rerum humanarum experientia
 prudentissimi Cives, qui & audere & facere omnia summa cum laude
 queant; qualis Franciscus est dictus vir mirae doctrinae & eloquentiae; qua-
 lis & Bernardus Bembus, qui magistratus & legationes non parva cum
 gloria gesserit; quales denique Antonius Donatus, & Marcus Antonius di-
 fertissimi viri & Equites sunt, & istorum similes ceteri; quorum si virtu-
 tes nunc velim & ornamenta commemorare, profecto ut ipse in scribendo
 longior fierem, ita nec finem habitura esset oratio. Aggredimini igitur
 egregium id & memorabile facinus; abigite, & ex humano consortio ex-
 terminate tam fadum hostium genus; huc vestros intendite nervos; hic
 animis, hic viribus opus; vendicate in libertatem tot hominum nationes,
 tamdiu & tam injuste oppressas. Nota jam pridem vestra est in Ecclesiam
 fides, noti & suscepti quondam pro ea labores, notae & sumptuosissimae per
 vos saepe ut terrestres expeditiones, ita & maritimae classes adversus im-
 pios comparatae. Agite igitur ut recentibus beneficiis praeterita & egregia
 vestra facinora comprobentur.